

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ואלה שמות בני ישראל.

* * *

ח. בעת הדפסת ה"מענה לשון" החסידי (שיש בו כו"כ שינויים לגבי הנוסח ב"מעבר יבק"), בקשר עם ההשתטחות על ציון רבינו הזקן בהאדיטש⁶⁶, נדפס⁶⁷ גם העתק מגוף כתי"ק אדמו"ר הצמח צדק, שמזה יודעים פרטי הענינים בקשר להסתלקות רבינו הזקן. ובין הדברים כותב הצ"צ, ש"הי מטולטל עד ביאתן לפיענא ערב שבת וישלח תקע"ג, ושם במוצאי שבת קדש דשמות כ"ג אור לכ"ד טבת כחצות שעה י"א, נשבה ארון הקודש כו".

ולהעיר, שפרטים אלו כתב רק הצ"צ, כיון שהוא הי' נוכח בעת ההסתלקות, כידוע⁶⁸ שאדמו"ר האמצעי לא הי' בכפר פיענא בעת ההסתלקות, ור' חיים אברהם לא הי' אז בקו הבריאות, ואילו ר' משה הי' מעברו השני של הגבול (בצד של נפוליון), ונשאר רק הצ"צ, ולכן הוא זה שכתב פרטי הדברים הנ"ל.

- שאלתי פעם את כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁹ בנוגע להמסורת ע"ד לידת רבינו הזקן בשנת תק"ה (קה"ת), הרי אדמו"ר האמצעי כותב בהקדמה לשו"ע "בהיותו בן שלושים שנה . . בק"ק מאהילוב", וכיון שזה הי' בשנת תקל"ז⁷⁰, הרי עכצ"ל שנולד בשנת תק"ז? והשיב, שאדמו"ר האמצעי לא הי' מדייק בענינים גשמיים, כי אם בנוגע לענינים רוחניים כו', וכמו שבנוגע להסתלקות רבינו הזקן כותב רק ענינים רוחניים: "אחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעה צלולה ומיושבת ובדביקות נפלאה כו'", ואינו מדייק בנוגע לענינים גשמיים.

וכידוע גם מה שאמר רבינו הזקן אודות אדמו"ר האמצעי⁷¹, שבוראי אין צורך להזכיר לו אודות אמירת "והוא רחום" וכיו"ב, כי בעת תפלתו רואה את הענינים למעלה כו', אבל יש צורך להזכיר לו אודות עניני מנהגים כו', כי, להיותו בדביקות במשך כל כ"ד שעות המעת-לעת, לא הי' ביכלתו לדייק בעניני מנהגים כו'.

ולהעיר, שבנוגע לבעש"ט מצינו⁷² "שהתפלל כמה תפלות והתענה תעניתים שיוכל להשיב לשואלו דבר בעת עליית נשמתו כו' שיוכל לירד למטה כו'", והיינו, שבשביל הירידה למטה הי' צריך להשתדלות ע"י תפלות ותעניות כו', וכל זה - רק בגלל שרצה להשיב לשואלים בנוגע לענינים גשמיים; ואילו אדמו"ר האמצעי לא רצה כו', ולכן לא דייק בנוגע לענינים הגשמיים.

והענין בזה - שבוראי יש מעלה בירידה למטה דוקא, וכידוע מאמר הבעש"ט⁷³ שהי' יכול לעלות בסערה השמימה, כמו אליהו הנביא⁷⁴, אלא שרצה שיהי' אצלו העילוי ד"אל עפר תשוב⁷⁵. וענין זה קשור עם החידוש של תורת החסידות שנתגלתה ע"י הבעש"ט שצריך לפעול בדברים תחתונים דוקא; אבל לאידך גיסא, מובן, שאין חסרון אצל אליהו הנביא בגלל שעלה בסערה השמימה ולא נתקיים אצלו הענין ד"אל עפר תשוב".

המשך השיחה - הטעם שיי"ט כסלו (ר"ה לחסידות) האחרון של רבינו הזקן וכן הסתלקותו היו בגלות דוקא, כיון שהתגלות העצם (בחי' היחידה שבנפש, וכן בתורה - תורת חסידות חב"ד) היא דוקא במקום של העלם והסתור, שמושלל מכל גילוי אור⁷⁶; השייכות לפרשת שמות, כיון שגם בענין השם מודגש שעצם האדם מתבטא דוקא היכן שלא רואים שייכות גלוי' להאדם⁷⁷; והרמז בשמותיו של בעל ההילולא⁷⁸: שניאור, מלשון שני אור⁷⁹

66 ווילנא, תער"ב.

67 בתחלתו. וגם בפס"ד להצ"צ בסופו. אג"ק שלו ח"א ריש ע' שכא.

68 ראה תורת מנחם - התוועדויות ח"ג ע' 185. וש"נ.

69 ראה תורת מנחם - רשימת היומן ע' רצה. ע' שיג. וש"נ.

70 ראה אג"ק ח"ח ע' רג: "השערה קרובה לודאי שהיותו שם קשורה עם עליית כמה מחסידי הרב המגיד ממעזריטש לאה"ק ת"ו, שהי' בשנת תקל"ז".

71 ראה תורת מנחם - רשימת היומן ע' שטו.

72 תו"ח ס"פ ויחי (קח [רמט], ג).

73 ראה חתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"א. וש"נ.

74 מלכים"ב, א.

75 בראשית ג, יט.

76 דוגמא לדבר בנגלה בתורה - שהסימן על גמר הולד הוא כשנשלמו גם השערות והצפרניים (ראה יבמות פ, ריש ע"ב), כיון שדוקא ע"י הענינים התחתונים לוקחים את העצם.

77 וזהו גם שנתנית השם היא לתינוק בן שמונה ימים, שאינו שייך לענין של השגה וגילוי, ואז ניתן לו ענין הקשור עם העצם דוקא.

78 נזכר גם שהי' נשמה חדשה (סה"ש תש"ו ריש ע' 22. וש"נ), כיון שהוצרך לפעול ענין חדש ודרך חדשה כו'.

79 נזכר גם ע"ד אור שנברא ביום ראשון שגנזו בתורה (ראה תורת מנחם - התוועדויות חל"ז ע' 250. וש"נ), וכידוע הסיפור אודות הבעש"ט (כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סל"ט. וש"נ).

שפתא ספר הזהר, ועי"ז השיב לאיכר א' היכן נמצאים השורים שלו (וע"ז שמצינו ברשב"י שפעל ירידת גשמים ע"י אמירת תורה על הפסוק (תהלים קלג, א) "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד"